

רבי אליעזר מחייב אותו לשלם לכהן קרן וחומש כדין זר האוכל תרומה בשוגג.

ואילו רבי יהושע פוטר אותו כיון שטעה בדבר מצוה, ותשלומי תרומה הם בתורת כפרה כמו שחטאת מכפרת, והטועה בדבר מצוה פטור מכפרה.

ודוחה הגמרא: דילמא אין אמורים דבריו אלו של רבי יהושע אלא כפי שהעמידם רב ביבי בר אביי.

דאמר רב ביבי בר אביי: רבי יהושע פוטר את האוכל תרומה מכח טעות שהוא סבור שהוא כהן כשר, רק באוכל תרומה שהיא חמץ בערב הפסח, לפני שעת הביעור, דזמנה בהול היות וצריך לבערה.

אך לא במקום שאין הזמן דוחק, כמו הבא על יבמתו.

אי נמי, אין להביא ראיה מדין תרומה. כי שאני תרומה, דאכילתה איקרי "עבודה" של הכהנים, ועבודה שעבד חלל בשוגג, שאינו יודע שהוא חלל — רחמנא אכשר לעבודתו, מגזירת הכתוב.

דתנן: כהן אשר היה עומד ומקריב קרבנות, ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה — כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח פסולין.

ורבי יהושע מכשיר.

ואמרינן: מאי טעמא דרבי יהושע?

דכתיב בברכת משה לשבט לוי [דברים לג]: "ברך ה' חילו, ופועל ידיו תרצה".

ודרשינן שפסוק זה מדבר בכהנים, שתחילה

דתנן: רבי יוסי אומר: יום טוב הראשון של חג הסוכות שחל להיות בשבת, ושכח שהיום שבת, והוציא את הלולב לרשות הרבים — פטור, מפני שהוציא ברשות! והיינו שהיה טרוד בדבר מצוה, שהעיסוק בדבר מצוה נתן לו, כאילו, "רשות" לטעות.

והוא הדין לכל מי שטרוד בדבר מצוה ועשה מצוה כמו הבא על יבמתו.

הרי יש לחלק: שאני התם, במוציא לולב לרשות הרבים דזמנו בהול, שהוא טרוד למהר ולקיים את מצותו שחולפת בסוף היום, והוא טרוד למהר ללכת אל בקי בהלכות לולב שילמדנו כיצד נוטלים לולב.

ואלא, רבי יוחנן סבר כרבי יהושע דזבחים, וכמבואר במשנה שהשוחט זבחים לשם פסח פטור לפי שטעה בדבר מצוה, ועשה מצוה.

ודוחה הגמרא: דילמא התם נמי הטעם שפטור רבי יהושע הוא משום שזמנו בהול שמה יעבור זמנו של קרבן הפסח, שהרי בדעתו שהזבח שלפניו הוא קרבן פסח. אבל הבא על יבמתו אין זמנו בהול, ואין סיבה לפוטרו מקרבן.

ואלא, כרבי יהושע דתינוקות, הפוטר טועה בדבר מצוה ועשה מצוה.

ודוחה הגמרא: התם נמי — זמנו בהול למול בו ביום.

ואלא כרבי יהושע דתרומה:

דתנן: כהן אשר היה אוכל בתרומה, ונודע לו שהוא בן גרושה, והרי הוא חלל, ודינו כזר האוכל תרומה.

או שנודע לו שהוא בן חלוצה, שפסול לכהונה מדרבנן —